

sio fuit nulla ex defectu irritante solum consensum religiosi, vel ex defectu irritante utriusque partis consensum. In priori casu, censeo non esse necessarium novum consensum religionis, sed sufficere priorem, moraliter permanentem, atque ita in hoc casu procedere opinionem Navarri. Nobiscum etiam sentit Sanch., lib. 7 de Matr., disp. 37, n. 60 et 61; Sa, verb. *Religio*, n. 23; Less., lib. 2, c. 41, dub. 7, n. 67. Ratio a priori est, quia in eo casu consensus a religione præstitus, quantum est ex parte illius, validus fuit, et contractus solum claudicavit ex alia parte; manet autem ille consensus quantum est ex se semper exhibitus, ut adveniente ex parte religiosi consensu sufficiente, contractus consummetur; ergo ut ratificetur professio, non est necessarius novus consensus ex parte religionis, nec etiam (quod consequens est) ut habeat notitiam prioris defectus. Exempla sunt. Primum, si ipse religiosus, cum nullum haberet impedimentum, ex sola libertate et malitia fecte professus est sine consensu interiori; tunc enim, ut ratificet professionem, non est necesse ut suum defectum manifestet religioni, neque ut aliam diligentiam adhibeat, præter ratificationem consensus. Hoc probat ratio facta, et quia de jure naturæ nihil amplius videtur necessarium ad ratificandum quemlibet contractum, ex eo capite nullum, adeo ut etiam de matrimonio multi hoc affirmant, ut videre licet in Richard., in 4, d. 29, art. 2, q. 1, et d. 40, art. 1, q. 6; Sylvest., *Matrimonium*, 4, q. 44, dicto 4; Petro Soto, lect. 3 de Matrimonio, quanquam de illo sit specialis difficultas, quatenus Sacramentum est.

17. *Ponitur ratio cognoscendi impedimentum irritans consensum ex sola parte religiosi.* — Secundum exemplum est, quando professio est nulla ex metu cadente in constantem virum inusto ipsi religioso; nam si postea ablato metu libere ratificet consensum, nihil aliud necessarium est, etiamsi religio ignoraverit metum: ita sentit Navar. supra, et affert a simili cap. *Ad id*, de Sponsal., ubi ad ratificandum matrimonium contractum ex simili metu, indicatur sufficere similem ratificationem consensus post transactum metum. Verum est in illo textu non explicari an alter conjux sciverit metum; satis autem nobis est quod jus illud indistincte loquatur, talem scientiam, vel consensum novum ex parte alterius non exigendo. Tertium exemplum est defectus ætatis sexdecim annorum, in quo specialiter

loquitur Navar. Solum autem probat a simili ex præcedenti. Possumus autem generalem rationem reddere, per quam etiam intelligatur quando impedimentum annullat professionem irritando consensum solum ex parte religiosi. Quando enim talis irritatio respicit solum defectum libertatis, vel sufficientis facultatis ad deliberandum ex parte religiosi, tunc solum irritat consensum ejus, quia ex alia parte cessat fundamentum et causa irrationis, quod manifeste patet in metu; et idem plane est in defectu ætatis. Confirmatur ac declaratur, quia si defectus solum fuit actualis, ut sic dicam, quia scilicet non præbuit consensum, licet posset, tunc constat defectum solum fuisse ex parte personæ, quæ non consensit. Si autem inefficacia consensus est ex impotentia proveniente ab statuto Ecclesiæ, ut in aliis casibus positus, et si qui sunt similes, tunc totum illud jus positum est in favorem ipsius religiosi, et ad subveniendum imbecillitati ejus; ergo non debet illum impedire quominus, recuperata vel acquisita potestate perfecte deliberandi, perficere possit contractum, vel professionem, durante ex parte religionis consensu prius præstito.

18. Tria vero objici possunt contra hanc partem. Primum est, quia sequitur professionem nullam ratificari per solum consensum internum sine signo externo, quod repugnat superius dictis. Sequela patet, quia non est necessaria nova acceptatio, nec novus consensus ex parte religionis; ergo nec est necessaria manifestatio seu consensus externus, quia manifestatio solum est necessaria propter acceptationem. Secundum est, quia ut perficiatur quilibet contractus, necesse est ut consensus contrahentium, moraliter loquendo, simul concurrant, quia alias non possunt contractum perficere, quia nec præsens consensus retrahitur, ut contractus valeat ex eo tempore quo prius factus fuit invalidus, neque præteritus consensus, qui jam non est, habet efficaciam in præsentis tempore, ut ex nunc incipiat valere contractus. Item, quia illi duo consensus mutuo se respiciunt, tanquam actus et objectum, et ideo oportet ut simul concurrant. Tertium est, quia hoc cederet in injuriam religionis, esset enim magna inæqualitas, quod religiosus esset liber ad consentiendum, vel ad retrocedendum, et quod religio maneret addicta priori consensui, non concessa illi simili libertate.

19. Ad primum, nonnulli auctores facile

illud consequens admittunt in matrimonio, ut patet ex Richardo, Sylvestro, Petro Soto, supra; unde idem consequenter dicerent in præsentis. Melius tamen respondetur negando sequelam, quia semper necesse est ut ille consensus manifestetur aliquo externo signo religionis, saltem deferendo habitum ejus, et perseverando sub prælatorum obedientia. Cujus signum est, quia illa professio sic ratificata non est expressa, sed tacita; ergo non valet ex vi prioris signi expressi; debet ergo novo signo tacito de novo significari. Item de novo fit, non enim valet prout ex tunc, sed prout ex nunc, ut omnes auctores loquuntur; ergo oportet nunc exhiberi signum externum, quia contractus non perficitur per solum actum internum, sed per signa externa. Ad argumentum respondetur, licet consensus religionis prius fuerit exhibitus, nunc autem professionem non incipere esse validam ex vi illius, prout tunc fuit, sed prout usque nunc durat, neque ex vi acceptationis quæ præcessit, quæ invalida tunc fuit, sed ex vi novæ acceptationis tacitæ, quæ nunc fit exhibendo semper eundem affectum ipsi religioso, et consentiendo traditioni, quæ de se tacite facit in eodem statu exterius perseverando. Et ita facilis est responsio ad secundum, ad quod in simili de matrimonio respondet Covar. supra, num. 7, non esse necessarium utrumque consensum eodem tempore exprimi, sed satis esse eundem consensum præsumptive concurrere, ut si quis (inquit) consentiat prius, ac demum, illo consensu non revocato, sed tacite durante, consentiat alter, etiam ex intervallo; ubi pro hac sententia refert plures, et dicit tandem esse communem; quamvis Panorm., in cap. *Dilectus*, de Sponsalibus, dicat oppositum esse verius de rigore juris. Ego vero censeo priorem sententiam in præsentis esse moraliter satis certam, tum quia prior consensus censetur moraliter durare; tum maxime quia semper virtualiter operatur, nam in virtute ejus fit nova acceptatio tacita, et quoad hoc simul moraliter concurrunt cum consensu et traditione ipsius religiosi, et hoc satis est ut mutuo se respiciant invicem consentiendo et acceptando, ac denique sufficit ut in præsentis incipiat valere professio ex vi prioris consensus ex parte religionis, quia non ita præterit quin virtualiter maneat. Ad tertium vero respondetur, et inæqualitatem illam esse per accidens, et moraliter non esse alicujus momenti. Primum patet, quia solum est ratione ignorantie; nam revera si

religio sciret impedimentum vel defectum consensus alterius, eandem libertatem haberet; per accidens autem est, quod id ignoret, neque alius tenetur ei manifestare, cum illa libertas actualis seu expedita necessaria non sit ad veritatem, vel efficaciam prioris consensus, ut ostensum est. Secundum declaratur, quia defectus ille, qui intervenisse supponitur, non redundat in damnum religionis; nam ex parte ejus supponitur plena de persona satisfactio, et consensus satis legitimus et voluntarius, et ideo ignorantia illa, nec involuntarium causat, nec in ullum gravamen religionis redundat.

20. *Assertio secunda. — Ratione probatur. — Consensus legitimus qualis censetur.* — Secundo vero censeo, quando impedimentum, quod præcessit, irritat consensum ex utraque parte, necessarium postea est ut utraque pars notitiam habeat prioris defectus, ut possint de novo novum consensum legitimum et efficacem præstare: ita tenet Azor, tom. 1, Instit. Mor., lib. 12, cap. 4, q. 7; et Sanch., lib. 7 de Matrim., disp. 37, num. 63, quamvis etiam oppositum ut probabile, ac tutum in praxi defendat. Exemplum est in defectu anni probationis, nam cum novitiatus in favorem utriusque partis, tam religionis quam religiosi, introductus sit, juxta cap. *Cum ad monasterium*, de Regularibus, postquam tale impedimentum ut simpliciter irritans positum est a Concilio Tridentino, æque censetur irritare utriusque partis voluntatem, et ideo tunc necessaria est nova voluntas ex parte religionis, quæ vim habeat denuo admittendi talem personam ad professionem, quæ voluntas sine notitia prioris defectus haberi non potest. Et idem intelligendum est quoties defectus irritaverit consensum ex parte religionis. Ratio autem est, quia ad perficiendam valide professionem, non quicumque consensus, sed legitimus et efficax necessarius est, argumento cap. *Dilectus*, de Sponsalibus, ibi, *cum legitimus non potuerit intervenire consensus*, et cap. *Tua*, ibi, *per legitimum viri, et mulieris consensum*. In quibus locis notat Abbas legitimum consensum dici, qui legibus qualificatus est, et talem requiri ad matrimonium; ergo idem est de professione. At in nostro casu consensus, qui præcessit ex parte religionis, non est legibus qualificatus; ergo non est legitimus; ergo inefficax; ergo quidquid virtute illius fit est invalidum; ergo necesse est novum consensum præstare, qui per se

legitimus sit, et vires habeat sine respectu ad præcedentem consensum.

21. *Assignatur differentia inter duos casus propositos.* — Et in hoc est differentia inter hunc casum et præcedentem; nam in illo consensus præcedens ex parte religionis legitimus fuit et sufficiens, et ideo virtus ejus influit in actum, quoties ex alia parte applicatur consensus, etiam legitimus. In hoc autem posteriori casu, præcedens consensus religionis fuit illegitimus et inefficax, et ideo ex vi illius nihil potest valide postea fieri, quia formaliter manens; necessarium ergo est ut acceptatio religionis postea fiat ex vi consensus legitimi per se sufficientis, qui haberi non poterit sine notitia prioris defectus, juxta supra dicta, quia quamdiu proceditur sub eadem existimatione, totum quod fit, est veluti continuatio quædam prioris consensus, et ita in virtute ejus omnia fiunt. Accedit quod in hoc posteriori casu ignorantia illa censetur causare involuntarium, vel non voluntarium, ex parte religionis, quia cum probatio in favorem ejus introducta sit, habet jus non admittendi ad professionem, donec ipsa legitime religiosum probaverit; cui juri nec nunc renuntiare potest, nec quamdiu ignorat renuntiare censeretur, licet posset, et ideo quamdiu ignorat talem defectum, nunquam censetur satis voluntarie admittere talem personam ad professionem; ergo etiam ob hanc causam necessarium est, ut illi manifestetur defectus, ut professio ratificari valeat. Difficultates autem superius positæ secundo loco, quatenus contra hanc partem procedere possunt, facilem ex dictis habent solutionem, et in sequentibus magis explicabuntur.

22. *Dubium quintum: quando debeat fieri præcedens manifestatio defectus religioni.* — Statim enim occurrit secundum punctum supra propositum, quod potest esse quintum dubium in ordine; an, scilicet, in eo casu necessarium sit defectum esse notum religioni propter solam professionem, an etiam propter probationem; quod est quærere an possit religio statim ac habet illam notitiam, admittente ad professionem tacitam vel expressam hujusmodi religiosum, quem supponimus per annum perseverasse in habitu et obedientia religionis, postquam habuit notitiam prioris defectus; vel necesse sit ut, ex eo tempore quo religio novit talem defectum, novus annus transeat usque ad professionem, ut in eo fiat probatio eo modo quo religioni placuerit.

Quod sane ad rem moralem, et ad augendam vel minuendam difficultatem ejus non parum refert. Nam si primum dicatur, poterit religiosus, quamvis suum defectum intelligat, tacere, et perseverare per annum animo suppleendi novitiatum, et postea rem totam superiori prælato, et his qui cum illo habent potestatem admittendi ad professionem, manifestare, ut statim sine mora et majori nota ad professionem denuo admittatur; si autem dicatur secundum, oportebit statim rem totam proponere, ne major fiat dilatio. Quamvis autem hoc posterius magis rigorosum sit, videtur in rigore verum, quia probatio non est sine libertate actuali retinendi et relinquendi quod probatur; ergo quamdiu religio existimavit hunc esse professum vere, non habuit illum in probatione, quia non habuit libertatem dimittendi illum; ergo ille dici non potest toto illo tempore explevisse probationis annum, quia probatio non minus requiritur ex parte religionis, quam ex parte religiosi; ergo oportet ut impleri incipiat probationis annus post notitiam prioris defectus a religione comparatam.

23. Dicitur fortasse satis esse quod ante professionem religio obtineat libertatem dimittendi vel retinendi talem religiosum; nam hoc sufficit ut iudicium ferat de toto tempore præcedenti, et acceptet illud ut sufficiens experimentum ad admittendam vel dimittendam talem personam, et per hoc illa scientia quoad effectum quasi retrahitur et æquivalet, ac si toto tempore illo præcessisset; quid enim hoc refert ad moralem effectum probationis? Ad summum enim conferre posset, quia forte si religio antea cognovisset illum non esse vere professum, jam illum dimisisset; sed hoc parum interest, nam satis est quod hanc libertatem habeat antequam ad professionem illum admittat. Et potest hoc etiam suaderi, quia nullo jure sufficienter probari potest, aliud esse simpliciter necessarium ad ratificandam talem professionem; et alioquin res hæc de se est adeo difficilis, ut non sit difficilior reddenda, sine evidenti necessitate; hanc autem nullam esse videtur satis declarare responsio, seu ratio facta; ergo.

24. *Resolutio vera. — Probatur. — Confirmatur primo. — Confirmatur secundo.* — Nihilominus prior pars videtur mihi non solum securior, sed etiam vera simpliciter. Et ratio a priori est, quia probatio in religione debet fieri vel juxta regulam præscriptam a religione, vel saltem juxta voluntatem superio-

ris dispensantis in illa, vel concedentis alium probationis modum; hoc autem fieri non potest, nisi religio seu prælatus sciat hunc non esse professum, sed agere probationis annum; ergo necesse est ut hoc illi innotescat statim a principio talis anni, quia alias non poterit vel juxta regulam, vel suo arbitrato probare talem personam; neque satis est quod postea in fine anni voluntarie acceptet perseverantiam illius anni cum communi vita professorum, tanquam sufficientem probationem; nam hoc perinde est ac renuntiare juri sibi concessio ad probandam talem personam; quod post Concilium Tridentinum fieri non potest. Unde confirmatur; nam de tali persona vere dici non potest, quod per illum annum *in probatione steterit*; ergo vere non habet conditionem necessariam a Concilio requisitam ad valorem professionis. Antecedens patet, quia stare in probatione ex parte religionis, in rigore est esse sub potestate alicujus, qui nomine religionis eum probet, et de illo experimentum sumat; hoc autem intelligi non potest, nisi is, qui habet potestatem probandi alium, habeat etiam notitiam quod ille novitius sit, et non professus, nec consensus postea superveniens in fine anni potest efficere quod ille stetit in probatione, sed ad summum, quod ex quadam indulgentia perinde habeatur ac si stetisset, per quod non fit satis Concilio Tridentino. Tandem confirmatur, quia alias etiam ex parte religiosi non esset necessaria scientia illius defectus a principio illius anni ad probationem iterandam, sed sufficeret ipsa realis perseverantia sub habitu et obedientia religionis, cum quacumque existimatione, dummodo postea anterepetitam professionem religiosus intelligat priorem defectum, et voluntarie acceptet totum præcedens tempus, tanquam sibi sufficiens ad experimentum de religione sumendum. Atque ita si quis cognovit defectum post annum integrum, poterit statim sine alia mora professionem ratificare ex parte sui, et a religione etiam admitti, quamvis illi etiam tunc primo defectus manifestetur. Consequens autem est valde absurdum, nam in illo revera nullo modo servatur anni probationis conditio, quam Concilium requirit. Sequela vero patet, quia nulla est ratio ob quam talis scientia sit necessaria ex parte religiosi, potius quam ex parte religionis, cum probatio in utriusque partis commodum concessa sit, et eo magis in favorem religionis, quo bonum ejus majus est.

25. *Dubium sextum: an requiratur inte-*

grum annum probationis repetere. — Huic vero resolutioni annexum est sextum dubium, scilicet, an in hoc casu, in quo defectus fuit in anno probationis, necessarium sit totum integrum annum repetere, vel sufficiat complere quod defuit; ut, verbi gratia, si per decem menses fuit in novitiatu, et ita professus est, an sufficiat postea duos menses probationis addere, vel necessarium sit novum annum inchoare. In quo oportet imprimis supponere, ut talis professio fiat sub existimatione et errore, quod sit valida, propter aliquam ignorantiam juris vel facti, sive illa invincibilis sit, sive non; quælibet enim ad præsens sufficere, quia quælibet impedit probationis cursum, et animum probandi; aliqua vero necessaria est; nam si professio solum fieret exterius, vel fiete, intellecta ejus nullitate, tam ex parte religiosi quam ex parte religionis, illa non impediret cursum probationis, etiamsi esset aliqua mutatio, in habitu professorum, et in exercitiis religionis, quia hæc non sunt de substantia novitiatus, dummodo sub eadem obedientia et regula in habitu religionis perseveretur. Et ita in eo casu non est dubium quin per duorum mensium perseverantiam compleatur annus probationis, et consequenter statim iterari possit professio valida, vel tacita, vel expressa.

26. In priori autem casu, tota ratio dubitandi est, quia per professionem factam sub illa existimatione statim interruptitur annus probationis; quia jam ille religiosus existimatur professus, et non novitius, et consequenter desinit probari; ergo quando postea intelligitur defectus tam ex parte ejus, quam ex parte religionis, incipit novum probationis tempus; ergo non potest conjungi cum præcedenti ad complendum annum probationis; quia annus probationis debet esse continuus, ut supra ostensum est; illa autem duo tempora sunt discreta; ergo oportebit semper novum annum integrum in probatione existere. Potest exemplum afferri de præscriptione, quæ secundum jura debet esse continua, et ideo quamprimum interruptitur, oportet illam denuo inchoare, et per integrum tempus in ea perseverare, non computato priori, quod interruptum fuit; sic ergo in præsentem, etc. In contrarium autem statim occurrit difficultas sæpius indicata, quia hæc obligatio est nimis ardua, et multis periculis exposita; ideoque imponenda non est sine jure, aut evidenti ratione, quorum neutrum videtur in præsentem reperiri, nam

